

“La investigació forense t'enganxa i t'atrapa”

AVENÇ · Va identificar per primer cop l'autor d'un crim a través de l'anàlisi odontològica
CONVICIONS · Creu en Déu i remarca que la ciència només pot explicar la mort física

Un mal de queixal pot arribar a provocar la mort si s'infecta

Vaig passar molta por fent dues autòpsies sola al cementiri de Girona

Quan vaig començar era l'única noia forense i ara les dones som majoria

Anna Hospital Ribas, metgessa forense odontòloga distingida amb la Creu de Sant Jordi, que ha treballat arreu del món en identificació de persones mortes en grans catàstrofes, va néixer a Banyoles l'1 d'abril del 1964. Alumna d'escola pública, tenia pensat estudiar magisteri i ser mestra. En la seva família no hi havia cap metge que li hagués transmès l'ofici. La vocació se li va començar a despertar a sisè de bàsica, en les classes d'anatomia humana. Però en aquell moment veia la medicina (que l'obligava a anar a estudiar a Barcelona) com un món fora del seu abast. Va ser quan feia COU que la seva amiga Dolors Vila (ara doctora Vila), que estudiava medicina, li va acabar d'infondre l'interès per aquesta disciplina. I ho va veure possible. Va fer un “canvi de xip rotund”, ho va plantejar als seus pares, que es van oferir a fer esforços i sacrificis perquè pogués estudiar la carrera. I no els va defraudar. Es va llicenciar amb molt bones notes, matrícules d'honor incloses. I ara que és una reconeguda metgessa forense i odontòloga ha pogut tornar a la seva vocació originària, la docència, impartint classes de les dues matèries a la UIC. També prepara un manual d'odontologia.

Com van ser els seus inicis en el món de la medicina i com va arribar a forense?

Quan encara estudiava, als estius vaig treballar en diferents llocs per ajudar a pagar-me la carrera. Primer va ser en una empresa càrnia de Serinyà, on envasava talls de pollastre, en una perfumeria de Banyoles on també es feien classes de costura, de mitja... Hi vaig aprendre a fer jerseis i me n'he fet uns quants. També vaig treballar d'auxiliar a l'ambulatori i a l'hospital de Figueres, cosa que em va ajudar molt per formar-me i tenir una presa de contacte inicial amb els pacients. A l'ambulatori de Figueres, quan jo feia tercer de medicina vaig conèixer Narcís Bardalet [pediatre i forense], que em va proposar treballar als estius a la seva consulta de pediatria de Figueres. Allà vaig aprendre pediatria però també em vaig introduir en el camp de la medicina forense. El doctor Bardalet em deixava que l'acompanyés a les autòpsies i aixecaments de cadàvers.

I li va agradar?

Sí. La feina de forense és especial. Penses que és una feina que mai faries, però una vegada la coneixes i entres en aquest món ja no en pots sortir. T'apassiona i t'enganxa. Però quan em vaig llicenciar primer vaig anar a fer substitucions de metge de família en petits pobles: Lladó, la Jonquera, Vila-sacra, Vilatenim i a la presó de Figueres. Necessitava saber si era capaç de visitar, diagnosticar i enfrontar-me al malalt. Va ser una satisfacció personal veure que era capaç de fer-ho i, a més, que la gent, als pobles, era molt agraïda.

I com es va decidir a especialitzar-se en odontologia?

Aquí també hi va tenir molt a veure Narcís Bardalet, que em va dir que em podia anar molt bé com a complement a la medicina legal i s'ha vist que tenia molta raó. Va ser ell que va enviar, a través d'un taxista, el meu currículum a Bellvitge el darrer dia per a la inscripció a odontologia. I hi vaig entrar. Si bé al principi ho vaig fer com una sortida professional en un moment que no es convocaven places de metge legal, i no com a vocació, ara tinc clar que si hagués de tornar començar faria el que fos per fer odontologia.

L'ADN no ha relegat un xic el sistema d'identificació odontològic?

No. En l'àmbit internacional es mantenen els tres mètodes d'identificació: la dactiloscòpia, l'ADN i l'odontologia. Són mètodes comparatius. Vàlids només si tens amb què comparar. En la tragèdia dels Alps, no es va descartar cap mètode. A prioripodies pensar que amb l'ADN ja seria suficient però no és així. Es recollen dades de tot tipus, i ens venien familiars que ens portaven ortopantomografies [radiografies dentals] dels familiars per ajudar. Avui en dia si tens una radiografia dental pots dir que tens un DNI de la persona.

Algun cas en què amb l'ADN no s'ha pogut identificar un mort i amb l'odontologia sí?

Un cas que exposo a les meves classes, de quatre nois que van morir carbonitzats en un accident. Eren joves i comptaven que seria fàcil identificar-los per les dents, però cap havia anat mai al dentista. Vam fer ADN però com que dos eren germans no podíem certificar quin era cadascun. Vam demanar fotos dels dos nois en què sortissin somrients i d'aquesta manera, comparant amb les fotos, vam identificar-los.

Ha passat mai que la persona que havia d'identificar fos coneguda seva?

En un cas teníem una fórmula dental i radiografies de la víctima dels tractaments a la Seguretat Social però eren antigues i no podíem certificar perquè el dentat de la víctima tenia tractaments posteriors. I era necessari assegurar. I se'm va acudir mirar als arxius de la meua consulta i va resultar que l'empastament l'havia fet jo. Era pacient meu.

Això deu impactar! Li ha tocat mai fer l'autòpsia a una persona coneguda? La faria?

Jo no m'hi he trobat mai, però em resultaria molt difícil i procuraria derivar-la a un company. Els forenses no som insensibles i el que veiem a la taula d'autòpsies no és un mort; és una persona.

Queda clar que l'odontologia és una gran eina per a la identificació de persones mortes, però ho pot ser per atrapar criminals?

També. Gràcies a un informe que vam fer tres odontòlegs forenses es va condemnar Serafín Cervilla per l'assassinat el 1999 de la seva promesa a Cervera. El cadàver de la víctima tenia una queixalada al pit i amb la comparació del motllo del dentat del sospitós amb les fotografies de les marques es va certificar que la mossegada era seva. Va ser el primer d'un homicida identificat per aquest mètode.

Quina va ser la primera persona morta que va veure?

Quan estudiava medicina. A l'hospital de Bellvitge, ens van dir d'anar a veure una autòpsia. Vaig entrar procurant no desmaiar-me. Vaig aguantar bé l'autòpsia però em vaig desmuntar quan vaig sortir i em vaig trobar amb la dona i la filla del difunt que duïen la roba per vestir-lo. Això em va afectar molt.

Va ser la primera forense gironina. Va trobar cap entrebanc pel fet de ser dona?

No. Cap ni un, d'entrebanc. Només alguna curiositat perquè en aquell temps es tenia la imatge estereotipada que el metge forense era un home gran, amb vestit fosc... i a vegades no m'identificaven com el forense. Algun cop jo ja era al lloc fent l'aixecament de cadàver i senties els policies que deien que esperaven el metge forense. Però ara això ha canviat i les dones som majoria a l'Institut de Medicina Legal de Girona.

El seu mentor Narcís Bardalet, ara ja jubilat, que ja veig que ha estat professionalment l'home de la seva vida, diu que li agrada anar als cementiris a reflexionar. A vostè també?

No. A mi no m'agrada anar als cementiris. Em generen tristesa. A part, hi vaig tenir una experiència horrible. Quan encara fèiem les autòpsies al cementiri vaig anar un dia a la nit sola, per enllestir feina, al cementiri de Girona, on teníem dos difunts. Vaig passar molta por. El vent movia els xiprers, no podia obrir la porta, semblava que algú feia pressió des de dins, les portes xerricaven i la meva imaginació va volar. Vaig acabar les autòpsies posant-hi molt valor però vaig sortir corrent encara amb la mascareta a la boca. Vaig passar molta por. I mai més he fet una autòpsia sola.

És veritat que els morts parlen?

Sí. Si ets bon observador el mort t'explica quant fa que ha mort, com, per què, en quines circumstàncies... El cas d'una noia que van trobar morta a l'Estartit fa anys [Vicky Fariña] tenia un cabell ros a les ungles i talls a les mans; ens estava dient: "M'he defensat, i el meu agressor és un home ros." Però el cas no es va resoldre; hi havia dos sospitosos, tots dos rossos.

No deu ni recordar quantes autòpsies ha fet. Recorda un cas especial?

No, no les tinc comptades, ni tampoc el nombre d'identificacions que he fet. Moltes. Recordo especialment, perquè pràcticament era el primer i per les circumstàncies, el cas de Norbert Böttges, assassinat a trets el 1991 a Tossa. L'aixecament va ser de nit, en una zona de bosc, vam haver d'anar a l'hospital a fer radiografies del cos per localitzar la bala.

Sempre es relaciona el forense amb la mort però deuen fer alguna cosa més que autòpsies.

I tant! El 90% de la nostra feina és tractar amb vius: fem incapacitacions, visitem lesionats, drogoaddictes, pericials psiquiàtriques...

I salven vides?

Jo vaig salvar un company també forense i odontòleg en una circumstància molt especial. Dinàvem junts els ponents d'unes jornades sobre odontologia i el company es va ennuegar. Va anar al lavabo, el vaig seguir, s'ofegava, estava cianòtic. Li vaig fer un cop amb la maniobra de Heimlich, no va funcionar i li vaig trencar una costella. Ho vaig tornar a fer i va funcionar. Va expulsar la bola. Aquell dia vam veure la mort a prop i ens va fer reflexionar molt.

Creu en Déu?

Sí, encara que sigui científica hi crec. Hi ha d'haver alguna cosa més enllà. Una cosa és la mort física i la desestructuració del cos que té explicació científica i l'altra, la part espiritual. Jo el que no crec és la teoria aquesta que diu que l'ànima pesa 21 grams. Si un cos perd pes després de la mort és per la deshidratació, no perquè fugi l'ànima.

Es pot morir d'un mal de queixal?

Sí, per un mal de queixal es pot tenir una infecció que pugui derivar en sèpsia, problemes respiratoris, i al final la mort.

Publicat a:

-El Punt Avui. Comarques Gironines 30-04-2017 Pàgina 14

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/punt-divers/article/4-divers/1129694-la-investigacio-forense-t-enganxa-i-t-atrapa.html>